

Erfgoedtopper Tsjibbe Gearts **Varend eerbetoon** *voor Friese schrijver*

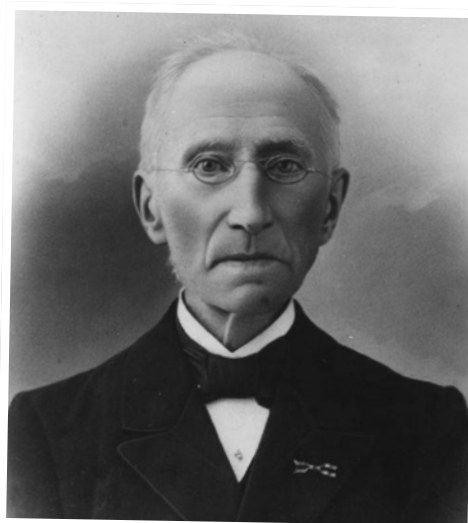
Feike Lantinga bouwde in 1919 voor de gebroeders van der Meulen uit Bergum een Fries jacht genaamd *Tsjibbe Gearts*. Het was een eerbetoon aan hun vader, de toen in Friesland alom bekende schrijver en dichter. Daarna was het jacht bijna een eeuw lang bezit van de jonkheren Van Eysinga, met Langweer als thuishaven. Bij de SSRP-reünie was de *Tsjibbe Gearts* weer terug op het thuiswater.

Door: **Simon Schermerhorn**

De *Tsjibbe Gearts* (foto: Klaas Wiersma) in de wedstrijd tijdens de SSRP-reünie, het jacht telt vier huidgangen boven vrij hoekige kimmen

Te koop gevraagd nieuwe
gladde 1 duims eiken
Planken,
Hefst breedte, voor 40 cts. per
voet lengte en breedte. L. O.
LANTINGA, Scheepstimmer-
baas te IJlst.

TSJIBBE GEERTS (1824-1906)

In Friesland was Tjibbe Geerts vroeger bekend als schrijver en dichter, maar hij was ook klokkenmaker, drukker, redacteur en uitgever van de Bergumer Courant. Vanaf 1860 treedt hij met zijn vriend Waling Dykstra op in Friese steden en dorpen met het gevarieerde programma 'Fryske Winterjounenocht' (Winteravondplezier).

boven: Tjibbe Geerts met rechts zijn zoon Wigger Arnoldus en het personeel van de drukkerij. De kleding geeft duidelijk het standsverschil weer. Onder: staatsieportret van dichter Tjibbe Geerts

links: Scheepsportret uit een onbekend jaar (foto: G.L.W. Oppenheim). beeld midden: Lantinga vraagt om hout in een advertentie

Zoals beschreven in SdZ 2022.9 in het artikel over Lantinga in IJlst zijn de daar gebouwde schepen wat versieringen betreft eenvoudig. Geen snijwerk zoals gielingen met mooie krullen op de boeiseisels, want er moest concurrerend gebouwd worden. Maar de bedelbalk van de *Tsjibbe Geerts* is wel een uniek stukje houtsnijwerk, voorzien van een Friese tekst, een kort gedicht van de gelijknamige dichter. Vrij vertaald staat er: 'Op woeste golven, houd de ogen open, heldere geest en vaste hand.'

De hennebalk is versierd met takken met twintig eikenbladeren. Feike Lantinga bouwde de romp met een beperkt aantal gangen, die bouwwijze bespraken we al in SdZ 2022.9. Om het aanzien wat chiquer te maken werden er ooit een aantal schijnnaden op de gangen

geschilderd. Op een grote geelkoperen naamplaat staat de scheepsnaam, maar in de 'Hollandse' spelling: *TJIBBE GEERTS*.

Schaarste hout in 1919

Na de Eerste Wereldoorlog was er kennelijk een schaarste aan hout voor de jachtbouw. Scheepstimmerbaas Lolke Lantinga adverteerde eind 1918 enkele keren, want hij was op zoek naar 'nieuwe gladde 1 duims dikke eiken planken, liefst breed voor 40 cts. per voet lengte en breedte'. In een tweede advertentie vraagt hij om 'gladde eikenstammen met veel bocht of zeeg en kromme bochtstukken'. Met het aanbod/de prijs van de plaatselijke houtzaagmolen en houthandel 'Oppedijk' kon Lantinga kennelijk niet uit de voeten. In de bewaard gebleven werfboeken van

Lantinga blijkt dat ‘Gebr. Van der Meulen, boekhandel te Bergum’ de opdrachtgevers waren. Dat waren de broers Wigger Arnoldus en Sophius Cornelis. In het Jachtregister 1924-1925 staat alleen W. A. van der Meulen (lid van Oostergoo) nog vermeld als eigenaar. Wigger Arnoldus van der Meulen (1866-1936) was eerst uitgever van de *Bergumer Courant*, vanaf 1923 journalist voor *Hepkema’s Courant* in Heerenveen.

De Eysinga’s

Tot voor kort werd er vanuit gegaan dat Jhr. T.A.J. van Eysinga (1914-2002) vanaf 1930 de tweede eigenaar was. Totdat er op het kantoor

onder links: Tijdens meerdaagse zeiltochten werd er aan boord overnacht onder een sjeke tent en met opgeklapt voordek. Op de foto Cees van Eysinga en zijn vrouw

onder vlnr: T.A.J. van Eysinga, Cees van Eysinga en Tjalling van Eysinga, respectievelijke eigenaren van 1930 t/m 2020

onder: Nogmaals een foto van de *Tsjibbe Gearts* onder zeil, met gereefd grootzeil en dito fok, aan het roer de nieuwe eigenaar Jacques Sambrink

van Tjalling van Eysinga een bezoeker de foto van de *Tsjibbe Gearts* herkende als het Friese jacht van zijn vader. Zo is nu bekend dat de Fam. Oterdoom de tweede eigenaar was.

Dit verhaal wordt bevestigd door de brief, die T.A.J. van Eysinga op 1-1-1953 aan het Stamboek schreef. De naam Oterdoom wordt niet genoemd, maar uit de brief blijkt wel dat Van Eysinga het Friese jacht niet kocht van de eerste eigenaar, Van der Meulen. Uit de brief blijkt dat het een voorwaarde bij de koop was dat de naam *Tsjibbe Gearts* behouden bleef. Van Eysinga heeft de in 1930 aanwezige motor verwijderd. Drie jonkheren Van Eysinga waren de derde tot en met de vijfde eigenaar.

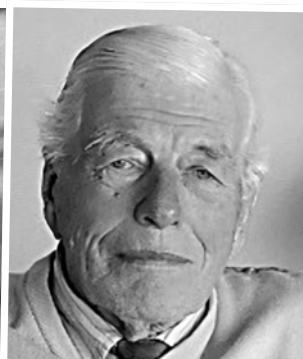
Met de verkoop in 2020 van de *Tsjibbe Gearts* door de Van Eysinga’s eindigde een eeuwenlange binding van deze familie met ronde en platbodempjachten. Zo was van 1776 tot 1923 de boeier *Stavo* in bezit van respectievelijk zes jonkheren Van Eysinga.

Van 1881 tot 1912 was de boeier *Stânfries* in bezit van C. van Eysinga. *Tsjibbe Gearts* was ruim dertig jaar eigendom van Cornelis ‘Cees’ van Eysinga (1923-2018). Hij was dominee

en bestuurder in onder andere de paardenwereld. Ook het beheer van Eysinga State, het landgoed en de landerijen vroegen de aandacht. Zoon Tjalling vertelt: ‘Mijn vader was een goede en fanatieke zeiler. Maar het zeilen en het onderhoud van het jacht kwamen wel eens in de knel. Zo lag het jacht eens op de bodem van het schiphuis. Dominee van Eysinga zeilde meestal met zijn vrouw, maar ook regelmatig met de koster als bemanning. Als hij dat vertelde dacht men dat het een grap was’. De *Tsjibbe Gearts* was wel een trouwe bezoeker van de Friese Reünie. Ook werd er regelmatig met succes aan de wedstrijden in Langweer en Sneek deelgenomen. De foto uit die tijd geeft een mooi sfeerbeeld van het klaar maken van het schip voor een overnachting.

Scheepstimmerman

Tjalling van Eysinga (1953) heeft van 1998 tot 2020 het jacht in gebruik gehad. In de periode 2010-2012 heeft hij het jacht laten restaureren bij de werf ‘De Oude Liefde’ in Workum. Het blik onder de waterlijn werd verwijderd en het onderwaterschip is aangepakt. Tjallings

FRIES JACHT TSJIBBE GEARTS

Bouwmeester: Feike Lantinga te IJlst

Bouwjaar: 1919

Lengte over de stevens: 5,60 m

breedte over berghout: 2,58 m

Motor: Vetus diesel 10.5 pk

Eigenaren:

- 1919-1925 : Gebr./W.A. Van der Meulen
- 1925-1930 : Fam. Oterdoom
- 1930-1946 : Jhr. T.A.J. van Eysinga (1914-2002)
- 1946-1989 : Jhr. C. (Cees) van Eysinga (1923-2018), broer van T.A.J.)
- 1998-2020 : Jhr. T.A.J. (Tjalling) van Eysinga (1953, zoon van Cees)
- 2020-heden: J. Sambrink (1961)

Kenmerken:

- Geen kielbalk
- Zeer licht gebogen vlak
- Hoekige kim, 4 huidgangen boven de kim
- Laag (opklapbaar) voordek
- Bedelbalk met spreuk, snijwerk op hennebalk
- Koperen sterren op de kluisborden
- Roer bekroond met leeuw

echtgenote is niet echt een zeilliefhebber en de kinderen hadden te weinig interesse. Na ruim twintig jaar eigendom is het Friese jacht in 2020 met pijn in het hart verkocht. Bij de verkoop was sprake van toeval: Tjalling zocht een houten vlet, terwijl Jacques Sambrink uitkeek naar een Fries jacht en net een Helderse vlet tot in de puntjes had gerestaureerd.

Jacques Sambrink (1961) is van huis uit scheepstimmerman en heeft vroeger eerst enkele jaren ervaring opgedaan bij het onderhoud van de tjottervloot uit Heeg. Daarna bouwde hij in 1999 in Lekkum de tjotter *Twee Gebroeders* voor Jan Brilleman (SdZ 2000.8). Een prachtig afgewerkte 'siertjotter' op basis van de bij een brand verwoeste tjotter *Kloekie*. Jacques is tegenwoordig shiatsu-therapeut met een eigen praktijk in Leeuwarden. Het restaureren van houten schepen is zijn passie gebleven. Na de aankoop heeft Jacques inmiddels al het nodige veranderd aan het jacht. Door het berghout beter strokend te maken is het zijaanzicht fraaier geworden. In de komende winterperiode maakt hij nieuwe zwaarden en een langere mast. Het is ideaal als je zelf alles kunt onderhouden en vernieuwen.

Dispensatie

Op de *Tsjibbe Gearts* staat onder het voordek een elektrisch liertje voor het strijken van de mast. Dat is officieel niet toegestaan en de tij-

boven: Een mooi beeld van het jacht met en zonder schijnnaden. Met schijnnaden maakte Lantinga zijn jachten wat sjieker

midden: De hennebalk met eikenbladeren, daaronder de naamplaat met de naam in Nederlandse spelling

rechts: De bedelbalk met het korte gedicht: 'Op krooze weagen / Hab iepen eagen / Klear forstân / Fêste Hân'

delijke dispensatie is verlopen. Maar omdat bij iedere vaartocht (bij vertrek en aankomst) voor de vaste brug van Wartena de mast gestreken moet worden is dit wel een buitengewoon handig hulpmiddel. Er is bovendien niets van te zien en het heeft geen (positief) effect tijdens het zeilen.

De *Tsjibbe Gearts* heeft een ligplaats in Wartena naast de werkplaats van Combert Burger, die zelf eigenaar is van het Friese jacht *De Oude Liefde*. Regelmatig zeilen de beide Friese jachten (allemoet gebouwd in 1919) samen in de Alde Feanen (Princenhof) bij Eernewoude.

Concurrent

In de winterperiode ligt de *Tsjibbe Gearts* in de extra ruimte van het schiphuis van een boeier. Inmiddels heeft dit Friese jacht alweer deelgenomen aan de reünie in Langweer en de wedstrijden op de Veenhoop. Als 'embedded journalist' was ik aan boord en kreeg ik de kans om het jacht in twee wedstrijden te sturen. Het schip loopt prima, maar met licht weer kan er wel wat meer tuigage op en moet er minder ballast (en proviand) mee. Dan kan dit jacht weer een geduchte concurrent worden tijdens de wedstrijden. ⚓